

Część 1: Międzynarodowe przepisy referencyjne dotyczące praw człowieka, niepełnosprawności i ASD

Międzynarodowe odniesienia prawne dotyczące praw człowieka

Wszystkie międzynarodowe instrumenty praw człowieka chronią prawa człowieka osób niepełnosprawnych, ponieważ dotyczą wszystkich osób. Ta zasada powszechności jest wzmocniona przez zasady równości i niedyskryminacji, które są zawarte w instrumentach praw człowieka.

Międzynarodowa Karta Praw Człowieka:

- **Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (ONZ, Paryż, 1948 r.)**

Art. 23 Ustala, że każdy ma prawo do pracy, do swobodnego wyboru zatrudnienia, do sprawiedliwych i korzystnych warunków pracy oraz do ochrony przed bezrobociem. Każdy człowiek, bez żadnej dyskryminacji, ma prawo do równego wynagrodzenia za taką samą pracę.

- **Międzynarodowe Pakty Praw Człowieka (ONZ, 1966 r.)**

- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (ICCPR)

- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (ICESCR))

Konwencja o prawach dziecka (ONZ, 1990 r.)

Zwracamy uwagę na artykuł 23, który odnosi się do dzieci z pewnym rodzajem niepełnosprawności, uznając ich prawo do korzystania z pełni życia w warunkach zapewniających im godność, pozwalających na usamodzielnienie się i ułatwiających aktywne uczestnictwo w społeczności. Podobnie, uznaje ich prawo do specjalnej opieki i odpowiedniej pomocy, mającej na celu zapewnienie skutecznego dostępu do edukacji, szkoleń, usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych, przygotowania do zatrudnienia i możliwości spędzania wolnego czasu, a wszystko to w celu osiągnięcia integracji społecznej i indywidualnego rozwoju.

Międzynarodowe odniesienia prawne dotyczące praw osób niepełnosprawnych

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (CRPD) [NY, 2008 r.]

Konwencja została stworzona jako instrument praw człowieka z wyraźnym wymiarem rozwoju społecznego. Przyjęto w niej szeroką klasyfikację osób z niepełnosprawnościami i potwierdzono, że wszystkie osoby z każdym rodzajem niepełnosprawności powinny mieć możliwość korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności. Wyjaśnia i precyzuje, w jaki sposób wszystkie kategorie praw mają zastosowanie do osób z niepełnosprawnościami oraz wskazuje obszary, w których konieczne są dostosowania, aby osoby niepełnosprawne mogły skutecznie korzystać ze swoich praw, oraz obszary, w których zostały one wdrożone, naruszyły te prawa i w których powinny zostać wzmocnione

Komentarz ogólny nr 9 [2006]: Prawa dzieci niepełnosprawnych

Został on opublikowany w celu zaoferowania państwom wskazówek i pomocy w urzeczywistnianiu praw dzieci z niepełnosprawnościami w sposób ogólny, obejmujący cały artykuł Konwencji.

Konkretne odniesienia międzynarodowe dotyczące zatrudnienia i praw osób niepełnosprawnych

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (CRPD)

Określa podstawowe zasady dla państw stron w zakresie realizacji praw pracowniczych osób niepełnosprawnych: Niedyskryminacja, Dostępność, (Art.2) Rozsądne dostosowanie, Środki pozytywne.

Art. 27 KPON to jeden z najbardziej szczegółowych przepisów Konwencji, ustanawiający ramy prawne dla obowiązków państwa w zakresie pracy i zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Stanowi on, że każda osoba niepełnosprawna ma prawo do pracy i zapewnia szeroki zakres uprawnień, które pozwalają osobom niepełnosprawnym uczestniczyć w miejscu pracy na równi z osobami pełnosprawnymi.

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju

W jej centrum znajduje się 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs), których osiągnięcie wymaga globalnej współpracy pomiędzy rządami, podmiotami społecznymi i politycznymi oraz społeczeństwem obywatelskim.

Agenda 2030 przyczyniła się do tego, że wiele debat na temat niepełnosprawności odzyskało swoją moc, np. na temat zależności między niepełnosprawnością a ubóstwem,

wkładu, jaki osoby niepełnosprawne mogą wnieść do społeczeństwa, sposobu, w jaki społeczne uprzedzenia i stereotypy tworzą dodatkowe bariery i faktycznie "tworzą" niepełnosprawność.

Konwencja nr 159 dotycząca rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia (osób niepełnosprawnych)

Stanowi on, że „każde państwo członkowskie (państwo) rozważy cel rehabilitacji zawodowej jako umożliwienie osobie niepełnosprawnej zabezpieczenia, utrzymania i awansu w odpowiednim zatrudnieniu, a tym samym sprzyjanie integracji lub reintegracji tej osoby ze społeczeństwem”. Stanowi, że Państwa przyjmą politykę, która „ma na celu zapewnienie, że odpowiednie środki rehabilitacji zawodowej są dostępne dla wszystkich kategorii osób niepełnosprawnych oraz promować będą możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy; opierać się na zasadzie równych szans między pracownikami niepełnosprawnymi a pracownikami ogólnie”.

Wyrażenie międzynarodowego uznania i świadomości spektrum zaburzeń autystycznych

A/RES/67/82. Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, 2012 r.

Zgromadzenie Ogólne wyraźnie uznaje potrzebę promowania i ochrony praw człowieka wszystkich osób z ASD, zapewniając im równe szanse na osiągnięcie optymalnego potencjału rozwojowego.

Rezolucja Zgromadzenia Narodów Zjednoczonych 62/139 z 18 grudnia 2007

Rezolucja wyznacza 2 kwietnia jako Światowy Dzień Wiedzy o Autyzmie, obchodzony od 2008 roku, w celu zwiększenia świadomości społecznej na temat ASD, przypominając jednocześnie o istotnym znaczeniu badań i wczesnej diagnozy oraz odpowiedniej interwencji dla rozwoju osoby.